

07.02.2024

Hämeenlinnan Hallinto-oikeus

Raatihuoneenkatu 1
13100 Hämeenlinna
puh. 029 564 2210
hameenlinna.hao@oikeus.fi

Lausuntopyyntönnö 20.12.2023 dnro 2548/03.04.04.16/2023

Asiatunnus 620/02.08.02/2023

Lausunto liitteeseen 1. Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle Heinolan teknisen lautakunnan päätöksestä 16.11.2023 § 87 tehtyyn valitukseen

Lausunnon antaja Heinolan tekninen lautakunta

Prosessiosoite Heinolan tekninen lautakunta
PL 1001
18101 Heinola
kirjaamo(a)heinola.fi

Valittaja

[REDACTED]

Prosessiosoite Varatuomari
Hannu Viitanen
Lakiasiaintoimisto Iida Blom Oy
puh. 040 035 3494
hannu.viitanen@iidablom.fi

07.02.2024

Selostus asiasta

Heinolan kaupungin Tekninen lautakunta hyväksyi 16.11.2023 pykälässä 87 Vuohkallion hulevesisuunnitelman suunnitelmaratkaisuvaihtoehdon VA 0. Heinolan kaupunki laati hulevesisuunnitelman siten, että suunnitelmassa otettiin huomioon asemakaava, katusuunnitelma ja yleisten alueiden suunnitelma ja että se täyttää toimivuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden vaatimukset myös sademäärän ja rankkasateiden lisääntyessä. Sen lisäksi Heinolan kaupunki on huolehtinut siitä, että hulevesisuunnittelussa asianosaisilla on ollut mahdollisuus osallistua valmisteluun, arvioida vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta. Tekninen lautakunta katsoi päätöksessään, että hulevesisuunnitelman ratkaisuvaihtoehdoista VA 0 on parempi, missä Vuohkallion hulevesipumppaamosta luovutaan ja teollisuusalueen Vuohkalliontie/Työmiehentie ja Asentajankadun muodostuvat hulevedet johdetaan tasausaltaan kautta Sukuranlahteen hulevesisuunnitelman (joka liitteenä) sivuilla 2-3 esitettyjen virtausreittien mukaisesti. Myös Vuohkallion teollisuusalueen rakentamattomien tonttien vedet ohjataan Sukuranlahteen. Ratkaisu toteuttaa periaatetta, että hulevedet käsitellään ja johdetaan luonnollisten valuma-alue-alue-alueen mukaisesti vesistöön.

Kyseisestä teknisen lautakunnan päätöksestä tehtiin kunnallisvalitus, jossa vaaditaan lautakunnan päätösten kumoamista ja ratkaisuvaihtoehto VA 1 hyväksymistä. Valittajan näkemyksen mukaan ratkaisuvaihtoehto VA 0 loukkaa valittajan oikeuksia, johtaa hulevesikuormituksen merkittävään kasvuun ja sen lisäksi valittajat eivät hyväksy hulevesien johtamista VA 0 suunnitelman mukaisesti.

Lausunto

Heinolan kaupunki katsoo, ettei teknisen lautakunnan päätöstä ole kumottava. Heinolan kaupungin näkemyksen mukaan päätöksessä on otettu kattavasti huomioon alueen hulevedet, ja konsulttitoimisto Ramboll on esittänyt tekniselle lautakunnalle vaihtoehtoja, joista lautakunta on voinut tehdä tarkoituksenmukaisen päätöksen. Vuohkallion hulevesisuunnitelma on laadittu vastaamaan Vuohkallion alueella esiintyviin hulevesihaittoihin ja tarjoamaan niihin ratkaisuvaihtoehtoja. Hulevesisuunnitelmassa tarjotaan kaksi ratkaisuvaihtoehtoa. Suunnitelman ratkaisuvaihtoehdossa VA 0 Vuohkallion hulevesipumppaamosta luovutaan ja teollisuusalueen Vuohkalliontie/Työmiehentie ja Asentajankadun muodostuvat hulevedet johdetaan tasausaltaan kautta Sukuranlahteen hulevesisuunnitelman sivuilla 2-3 esitettyjen virtausreittien mukaisesti.

Lautakunta on toiminut päätöksenteossa valituksen kohteena olevassa asiassa lainsäädännön ja kunnallisen itsehallinnon puitteissa.

07.02.2024

Lautakunnalle esiteltiin hulevesisuunnitelmassa kaksi ratkaisuvaihtoehtoa alueen hulevesien hallinnan kehittämiseksi ja ongelmien poistamiseksi ja lautakunta päätyi hulevesien osalta vaihtoehtoon VA 0.

Oikeudenkäyntikulujen osalta Heinolan kaupungin näkemys on, ettei oikeudenkäyntikuluja tulisi tuomita Heinolan kaupungin maksettavaksi.

Perusteet valituksen hylkäämiselle

Tilannekuva ja teknisen lautakunnan toimet asiassa

Vuohkallion alueella on esiintynyt ongelmia hulevesijärjestelmän käsitteilykapasiteetissa usean vuoden ajan, aina Vuohkallion teollisuusalueen perustamisesta saakka. Ongelmia on muodostunut, koska alueen alkuperäisessä toteutuksessa ei ole noudatettu kaupungin osoittamia ohjeita ja toteutettu liittymistä hulevesijärjestelmään. Vuohkallion suunnittelualue Heinolassa sijaitsee asemakaava-alueella. Maankäyttö- ja rakennuslain luvun 13a mukaan kiinteistöjen omistajat tai haltijat vastaavat kiinteistöjensä hulevesien hallinnasta. Kunta puolestaan vastaa hulevesien hallinnan järjestämisestä asemakaava-alueella. Ramboll on laatinut alueelle vuonna 2023 valmistuneen hulevesisuunnitelman, jossa asiaa on tutkittu ja etsitty ratkaisuvaihtoehtoja. Hulevesisuunnitelma on laadittu ratkaisemaan Vuohkallion alueella esiintyviä hulevesihaittoja ja tarjoamaan niihin kestäviä ja luonnonmukaisia ratkaisuvaihtoehtoja.

Vuonna 2023 laaditussa uudessa hulevesisuunnitelmassa esitettiin kaksi ratkaisuvaihtoehtoa alueen hulevesien hallinnan kehittämiseksi ja ongelmien poistamiseksi, jotka myös esiteltiin tekniselle lautakunnalle. Suunnittelualue koostuu Vuohkallion teollisuusalueesta. Aluetta rajaavat Valtatie 4, Sukurantie, Siltakatu sekä Koivutie. Vuohkallion teollisuusalue on suurimmaksi osaksi rakennettua pienteollisuusaluetta. Alueen etelä- ja länsiosassa on rakentamatonta teollisuustonteiksi kaavoitettua aluetta, joka on tällä hetkellä yksityisessä omistuksessa ja käytössä pääosin [REDACTED]. Vuohkallion teollisuusalueen ja sen eteläpuolella olevan asuinalueen ja Koivutien välissä sijaitsee taajamametsä, joka on myös virkistyskäytössä. Teollisuusalueen keskellä on kasvillisuuden valtaama viheralue, joka ei ole aktiivisessa virkistyskäytössä. Alueen pohjoisosassa sijaitsee ABC-liikenneasema, Tokmannin tavaratalo ja ravintola Heila.

07.02.2024

Hulevesisuunnitelman ratkaisuvaihtoehdossa VA 0 Vuohkallion hulevesipumppaamosta luovutaan ja teollisuusalueen Vuohkalliontie/Työmiehentie ja Asentajankadun muodostuvat hulevedet johdetaan tasausaltaan kautta Sukuranlahteen tällä hetkellä olemassa olevien hulevesisuunnitelman (*liitteenä*) sivuilla 2-3. esitettyjen virtausreittien mukaisesti. Myös Vuohkallion teollisuusalueen rakentamattomien tonttien vedet ohjataan Sukuranlahteen. Ratkaisu toteuttaa periaatetta, että hulevedet käsitellään ja johdetaan luonnollisten valuma-aluerajausten mukaisesti vesistöön.

Vuohkallion teollisuusalueen luontainen, korkeusmalliin perustuva vesienjohtamissuunta on Sukuranlahti (Hulevesisuunnitelma sivu 3). Alue ei ole tulvaherkkä. Vuohkallion teollisuusalueen länsipuolelta kulkee valtaoja Veljeskylästä valtatie alitse Sukuranlahteen. ABC-liikenneaseman/Tokmannin takaa kulkee valtatie alitse noin 1000 mm rumpu. Valuma-alueen pinta-ala ennen valtatie alittavaa rumppua on noin 73 hehtaaria. Kaakonlammesta lähtevä valtaoja laskee Juornatjoenlahteen. Suurin osa Veljeskylän alueesta laskee myös Juornatjoenlahteen. Kaakonlammen luontaisen valuma-alueen pinta-ala on noin 56 hehtaaria. Sukuranlahteen laskee lisäksi Sukurantien pohjoispuolelle ja valtatie itäpuolelle rajautuva alue.

Alueen vedet kerääntyvät luontaisesti valtatielle johtavan rampin viereen Sukurantien pohjoispuolella, josta vedet johdetaan kahden rummun kautta valtatie länsipuolelle. Rampin alittava rumpu on halkaisijaltaan n. 600 mm ja valtatie alittava rumpu n. 1000 mm. Näin ollen ko. valuma-alueen pinta- ja hulevedet on koottu alueen ensimmäisten ojitussuunnitelmien mukaisesti ja käsitelty sekä ohjattu ao. luonnollisten valuma-alueiden mukaisesti vesistöön.

Hulevesisuunnitelman ratkaisuvaihtoehdossa VA 1 Vuohkallion hulevesipumppaamo jäisi käyttöön ja Vuohkallion teollisuusalueella nykytilanteessa muodostuvat hulevedet johdettaisiin Kaakonlampeen, mutta tätä vaihtoehtoa tekninen lautakunta ei hyväksynyt. Tämä pinta- ja hulevesien johtamisen periaate ei toteuttaisi valuma-alueiden mukaista käsittelyä ja luonnollisten valuma-alueiden rajoja, eikä sen toimivuus onnistuisi ilman yhteiskunnan infrarakentamista, säännöllistä huolto- ja kunnossapitoa sekä jatkuvia ylläpitokuluja. Ratkaisu vaikuttaisi ja muuttaisi myös Kaakonlammen vesitasetta.

Molemmissa ratkaisuvaihtoehdoissa, siis valitussa VA 0 ja VA 1 vaihtoehdoissa, nykyistä tasausallasta laajennetaan ja rakentamattomien tonttien hulevedet johdetaan edelleen Sukuranlahteen. Sukuranlahteen laskevaa valtaojaa siirrettäisiin ja rakentamattomien tonttien hulevedet ohjattaisiin valtaojaan. Valtaoja pyritään jättämään

07.02.2024

luonnonmukaiseksi avo-ojaksi eli mahaan kaivetuksi uraksi, jonka tarkoituksena on hallita hulevettä.

Hulevesisuunnitelman yhteydessä laadittiin hulevesien tutkimus- ja seurantaohjelma, jonka mukaisesti Heinolan kaupunki käynnisti 2023 alueen hulevesien systemaattisen laadun tarkkailun.

Heinolan kaupunki on tehnyt sopimuksen Vuohkallion hulevesien johtamisesta ja moottorikelkkauran tekemisestä maanomistajien kanssa vuonna 1996. Sopimuksessa todettiin, että hulevesinä johdettavien purkuvesien tulee olla laadultaan vähintään talouskäyttöön soveltuvaa vettä. On kuitenkin syytä huomioida, että lainsäädännön vaatimukset kohdistuvat eritavalla hulevesiin ja talousveteen. Hulevesi ja talousvesi ovat erilaista vettä, joilla on erilaiset käyttötarkoitukset. Heinolan kaupunki on purkanut kyseisen sopimuksen hulevesien johtamiseen ja sen laatuun liittyvien kohtien osalta, sillä sopimuksessa mainittujen purkuvesien laatu ei voi täyttää talousveteen soveltuvan veden laatua.

Hulevesien johtaminen ja kaupungin sopimuksen purkaminen

Valittaja on esittänyt erinäisiä väittämiä, joiden mukaan hulevettä ei saa johtaa tiettyyn suuntaan tai johtamisesta aiheutuu ongelmia mansikanviljelylle tai hulevedet sisältävät epäpuhtauksia.

Epäpuhtauksien osalta asiaa on tutkittu ja hulevesisuunnitelman yhteydessä laadittiin hulevesien tutkimus- ja seurantaohjelma, jonka mukaisesti Heinolan kaupunki käynnisti 2023 alueen hulevesien systemaattisen laadun tarkkailun. Valittajan viittaama aiempi hulevesinäyte on otettu yhdestä putkesta vuonna 2000, eikä tulos siis ole kokonaisuuden kannalta edustava, eikä enää relevantti, vaan nyt kaupungin tutkimusohjelman mukaan kaupunki seuraa laatua. Tämän lausunnon liitteenä on keväällä 2023 otettujen näytteiden tulokset ja niiden analyysiraportti. Siten valittajan väitteet toistuvasta pilaantumisesta ovat epätarkkoja ja liioiteltuja, eikä yhtä näytettä voida pitää edustavana. Valittajalla ei ole muita tutkimustuloksia, jotka osoittaisivat hulevedessä olevan edelleen epäpuhtauksia, vaan väitteet perustuvat mahdollisesti valittajan väittämiin ja kokemuseräiseen saastumiseen. Siten valittajan väitteet kokemuseräisestä saastumisesta ovat epämääräisiä ja pitää huomioida, että kokemuseräinen saastuminen on nimensä mukaan kokemuseräistä. Seikka, että hulevettä voidaan tyypillisesti arvioida kokemuseräisesti, on epätarkka

07.02.2024

ja virheellinen, kun hulevesi sisältää esim. hiekkaa, turvetta, humusta tai muita maa-aineksia, mitkä saattavat värjätä hulevettä. Keväällä 2023 otetut näytteet eivät osoittaneet huleveden olevan mitenkään tavanomaisesta poikkeavaa.

Heinolan Vuohkallion alueen hulevesitarkkailussa todettiin yleisparametrien osalta veden olevan hieman hapanta kaikissa tutkituissa näytteissä (pH 5,4-6,8). Kaikkein ”happamimmillaan” vesi oli näytepisteessä 5. Kaakonlampi / Koivutie (pH 5,4). Suomen vesistöissä pH on yleensä lievästi hapanta. Muiden yleisparametrien sekä bakteerien pitoisuudet olivat näytteissä matalalla pitoisuustasolla, kokonaistypen osalta korkeintaan kohtalaisella tasolla. Asiaa on käsitelty liitteessä olevassa raportissa seikkaperäisesti.

Valituksessa esitetty selvitys hulevesien johtamisesta kaakonlammen alitse tai ympäri ei ole aiheellinen. Siihen on otettu kantaa hulevesisuunnitelmassa sivulla 23. Kyseisen asian toteuttaminen vaatisi valuma-alueiden rajojen ylitystä, luontaista valuma-suuntaa vasten pumppaamista sekä olisi kustannuksiltaan hyvin suuri. Eikä siten vastaisi myöskään MRL:n ohjeistusta asian ratkaisun suhteen.

Heinolan kaupunki on tehnyt sopimuksen Vuohkallion hulevesien johtamisesta ja moottorikelkkauran tekemisestä maanomistajien kanssa vuonna 1996. Sopimuksessa on otettu kantaa hulevesien osalta siihen, että purkuvesien tulee olla laadultaan vähintään talouskäyttöön soveltuvaa vettä. Ylipäättään valittaneen viittaama Vuoden 1961 jo kumotun vesilain (264/1961) 27 pykälä ei viittaa talousveden laadunmääritelmään, vaan itseasiassa määrittää ja säätelee toisen alueella tapahtuvaa vedenottoa, eikä siinä sinänsä oteta kantaa talousveden laatuvaatimuksiin vaan määritellään toimintaa toisen maalla:

”Jokaisella on oikeus ammentaa vesistöstä vettä talousvetenä käytettäväksi sekä ottaa siitä jäätä koti- ja karjatalouttaan varten, uida vesistössä ja käyttää sen vettä pesemiseen, eläinten juottamiseen ja muuhun sellaiseen tarkoitukseen, mikäli se voi tapahtua kulkematta oikeudettomasti toisen maalla ja aiheuttamatta alueen omistajalle tai muulle haittaa tahi häiriötä.”

Heinolan kaupunki on kuitenkin purkanut ko. sopimuksesta hulevesien johtamiseen ja sen laatuun liittyvät kohdat, sillä sopimuksessa mainittujen purkuvesien laatu ei voi täyttää talousveteen soveltuvan veden laatua. Lainsäädännön vaatimukset kohdistuvat eritavalla hulevesiin ja talousveteen. Hulevesi ja talousvesi ovat erilaista vettä,

07.02.2024

joilla on erilaiset käyttötarkoitukset. Suomessa ei ole omia hulevesien laadulle asetettavia tavoitearvoja, eikä hulevesien laatu voi olla samanlainen kuin talousvedeltä vaadittavat tavoitearvot. Talousveden laatuvaatimukset ovat tiukat, ja lainsäädäntö määrittää niiden osalta mm. tietyt normit ja käyttötarkoituksen määräytymisen. Hulevesi ei täytä näitä vaatimuksia, joten sitä ei voida rinnastaa talousveeteen tässä asiassa, eikä kyseistä rinnastusta olisi tullut tehdä alkupe-
räisessä sopimuksessakaan.

Hulevesiin päätyy erilaisia aineita ilmalaskeuman mukana, erilaisten toimintojen (esim. liikenne, liukkauden torjunta, rakentaminen, lannoitus) seurauksena sekä erilaisista kaupunki-infrastruktuurin rakenteista (esim. rakennusten materiaalit ja asfaltti) tai luonnonympäristöstä. Talousveden raja- ja viitearvoja ei voida tai ei pidä soveltaa hulevesiin. Hulevesien arvioinnin tulee olla kokonaan erillään talousvesien arvioinnista em. syiden ja perusteluiden takia. Hulevesien johtamisen tavoitteena on pyrkiä hulevesien mahdollisimman hyvään ja luonnonmukaiseen laatuun. Talousvesien arvioimisessa lainsäädäntö lähtee siitä, että talousvesi on tarkoitettu kotitalouskäyttöön, kuten juomavedeksi ja ruoan valmistukseen. Hulevesi taas on sade- ja sulamisvesiä, jotka kerääntyvät kaduilta, pihoilta ja muilta pinnoilta. Siten hulevesi sisältää usein erilaisia epäpuhtauksia. Vaikka hulevesissä esiintyville aineille on saatavissa erilaisia viitearvoja, joiden perusteella riskiä voidaan arvioida, ei kyse voi olla talousveeteen rinnastettavista arvoista ja käyttötarkoituksesta.

On myös syytä huomata, että talousveden laatua sääntelevät kriteerit määrittelevät ja sisältävät kotitalouksille yms. tarkoitettun ja kohdistettun talousveden laadun vaatimukset ao. asetuksessa. Asetuksessa on lisäksi määriteltä asetuksen soveltamisala ja rajaukset, jonka mukaisesti asetusta ei sovelleta hulevesiin. Hulevesille ei ole siten asetettu Suomen lainsäädännössä laatuarvoja, vaan suositus- tai viitearvoja maaperän ominaisuuksien mukaisesti sekä ympäristöluvilla toiminnanharjoittajille voidaan asettaa hulevesien laatuvaatimuksia toiminnan luonne huomioiden. Talousvedelle asetettujen laatu-
arvojen tai -kriteereiden soveltaminen hulevesiin on siten kohtuutonta ja vastoin lainsäädännön periaatteita ja soveltamisohjeita, sillä mikään puhdistamaton pintavesi tai hulevesi ei ole talousvettä tai riskittömästi (mikrobiologia, kiintoaine ym.) talousveden laatuvaatimukset täyttävää vettä.

Ylipäätään tapauksessa Heinolan kaupunki haluaa korostaa, että kaupunki vastaa hulevesijärjestelmästä, ei esimerkiksi järjestelmää käyttävien kotitalouksien tai elinkeinoelämän mahdollista riskeistä tai poikkeavista tapahtumista. Niistä vastuu on toimijalla tai poik-

07.02.2024

keamien aiheuttajalla MRL:n ja ympäristö- tai jätelainsäädännön periaatteiden ja lupaehtojen mukaisesti. Siten alueella sijaitsevat auto- ja konekorjaamot tai muu toiminta ei ole ratkaisevaa tilanteen arvioinnin kannalta, vaikkakin hulevesisuunnitelmassa on otettu huomioon, että asemakaava-alueella kiinteistön omistajan on järjestettävä oman kiinteistönsä hulevesien hallinta yhteensopivaksi kunnan järjestelmän kanssa.

Muut seikat valituksessa

Valittaja on tuonut esille Elenia Lämpö Oyn polttoöljyongelman, jolla ei ole vaikutusta tämän hulevesisuunnitelman osalta. Sen lisäksi ne seikat mitkä ovat aluehallintoviraston päätettävänä eivät varsinaisesti vaikuta tähän hulevesisuunnitelman hyväksymiseen. Tämän lisäksi, jos hulevesisuunnitelman toteutus vaatii tiettyjä toimenpiteitä suhteessa ojituksiin tai ojitusyhtiöön, niin ratkaistaan nämä seikat hulevesisuunnitelman täytäntöönpanon yhteydessä. Kyseiset asiat ovat valituksessa ennenaikaisia. Samoin on asianlaita valittajan esille nostamassa vesilain lupaseikoissa, vaikkakin Etelä-Suomen aluehallintovirasto ei varsinaisesti ottanut kantaa kaupungin hulevesisuunnitelmaan.

Oikeudenkäyntikulujen korvaamisasia

Vaatus tulee hylätä perusteiltaan ja määrältään. Heinolan kaupunki on toiminut asiassa lain ja omien sääntöjensä mukaisesti. Heinolan kaupungin näkemyksen mukaan tapauksessa ei tulisi tuomita valittajan oikeudenkäyntikuluja Heinolan kaupungin maksettavaksi, vaan valittaja saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Heinolan tekninen lautakunta

Liitteet